

Pridplata na cijlu god 3 for., na pol god 1 for. 50 nov., na četvert. 75 nov.
Za Srbiju 50, 15, 7 1/2 grošt. Izlazi svake Nedjelje jedauput.

Pisma svakoversna premetna molimo na uredništvo upitati.
Neprijetna neprimamo.

God. II. U Kalači

U Četvrtak 2. Ožujka 1871.

Broj 9.

Dajte nam Svetlosti da živimo.

Obećalimo u 7. br. da će mo i mi izjaviti naše mnijenje o pridmetu, kojise tamo po avodnom članku razlagao — al u ozbilu kod nas je obistinjeno, što ugarska poslovica reče : da nakanom siroma čovieka Bog raspolaže. Kod nas je narodnost u neopsiljivoj pogibeli — mi takim srcem stojimo okolo nje — ko ožalostjeni roditelji nad bolnim krevetom svojeg milog čeda, svaki pokret, kao nož prolazi kroz njihovo srce buduć se boje, da će mu to proslidnji biti; čudno je naše stanje, tomu je teško pod vedrim nebom para naći mi smo kano liečnik — koji nesmie bolestniku kazati da mu je bolest smertna, buduć bi mu ta viest život okratila. Tim manje usudjuje se očitovati što vidi : da oni na koje bi spadala dužnost, da ljubljenim njegovanjem, taj život jošter za koji čas podulje, tako se vladaju ko da bi, jedva čekali, da se ta tinjajuća svića ugasi. Magjar ako ga i priti prus ili rus, scini : da mu mogu politična prava oduzeti, al narodnost neće mu ugušiti, ta uz nju stoji ravnatelj — sudia, odvitaik, Svećenik — učitelj — trgovac zanatlia — pa mal ako nemogu to isto i druge narodnosti o svojem položaju kazati. Al mi žalostni kuda da pogledamo, utišenje gdje da tražimo? Sjedne strane stoji puk — komuje mrak, obsio um — pa i nezna da njegov jezik ima pravo — da pod ovim bilim suncom glasi — srce mu je oledenilo — jel nitko nije se postarao — da iskru ljubavi — u

njemu prama matere svoje uzbudi, a s druge strane stoji — izobražena bunjevština. — Kaki su to ljudi? kake zvanie zauzimaju? to nećemo da odkrivamo, za nas je dosta žalostno znati : da ta obražena bunjevština i šokadia na podizanje sgrade poučenja narodna ni praška nije prinela. Oni se zagledali u ono ogledalo — koje nosi nadpis politička narodnost; buduć se u tom vidi sva ona slava koja obsiva sve velike i male zvanie — koje se na polju crkvenom i svietovnom nalaze pa nevide, kako jim bunjevačko i šokačko pleme gine, ko ono stablo koje ni sunca ni zraka — ni vrućine ni vlage nedobiva, njihovoje srce te slave dikom napojeno pa nerazume da onog Bunjevca i Šokca boli kad vidi, da je svako pleme priznato na stolici ravnateljskoj, sudskoj školskoj i crkvenoj — samo je njegovo ono koje se ne smatra za vriedno da se barem i na jedan stočić posadi, njemu je dobro ako sa zelena stola padne koja mrvica rieči bunjevačke i šokačke — ta tko sam sebe nepoštiva tko bi ga drugi poštivao? bunjevac i šokač buduć se grobu približuje u koji će se skoro sahraniti, ako se od mrtvila neprene nemože ikom štogod slave dati, premda je sam sebe po sobstvenoj nemarnosti podnožjem načinio, on nemože ičiu trudbu i radnju naplatiti, jerbo je kroz neumitnost i neznanost pukog siromaštva odiću na se navukao, od njegov svaki biži, — ko od umirujućeg kralja — pa se svatko tersi, da se može dotiskati do pogleda baštinika neka se i njegov glas čuje kad uzvikne živio novi kralj, malo je ljudi — koji bi za vriedno smatrali, postarati se, da sunce na-

uka i kolibe ograni, da se zavičaj uma i onog puka prosvitli, koji nema lovore, da svoje učene okruni.

DOMAĆI POSLOVI.

O ČEM SE BAVE NA UGARSKOM SABORU?

Sad su razastrli na zelenom stolu sve one potrebitine — koje se na pouku narodnu povlače — tu je sveučilište Peštansko, Budimski Polytechnikum, velike škole i te gymnasijske, i realne — za ovima gradjanske — i poljodilske — napokon pučke s njevima preparandijama.

Radi naši prosti Čitateljah biližimo: da se na sveučilištu pridaje: izvrstno i obširno, sve ono po čemu se pripravlja za crkvu Svećenik za domovinu ravnatelj — sudia — Liečnik pa sve one znanosti koje potrebuju svi učeni ljudi koji su pozvani da svoje sunarodnjake u životu vode. U velikih školah gymnasijski uče sve to u manjem obsegu što je svakom naučnom čovjeku bio svećenik ili svietovnjak nužno. — Nuz sveučilište stoji Polytechnikum — toje sveučilište onih stvari koji ma se izobrazava umjetnik, mjernik — graditelj — tergovac — obrtnik i zanatlia. — Polytechnikumu se podlažu realke — baš ko sveučilištu gymnasiumi. — Kojima za temelj podmeću normalne varoške škole — a onima gradjanske. No poklem je puk iz kojeg po sadanjem ustavu izlaze svi oni koji se na crkvenom ili svietovnom polju kao izobraženi diljatelji nalaze — zato za obrazovanje puka služe sve one škole: koje su po varošicama i selama pomistjane ove svoje sveučilište imadu u poljodilski učeni zavodi — kakve imamo već u Magjar-Ovaru, Keszthelju, Debrecinu, a manji već i na više miesta, — za sve ove škole učitelji pripravljaju se u preparandijama višji i pučki učiteljah.

O tom nisu različna mnienja u Saboru: da sve znanosti — koje su ma kojem razredu gradjanah potrebitne valja podhranjivati, razprostranjati radi toga ne žale troška; samo ni su zadovoljni s onim sustavom koji vlada na sveučilištu i Polytechnikumu, odgadaju dakle povišenje platje na ono vrijeme: kada se budu ti zavodi, pristrojili; nas se ponajbližje doticaju pučke škole — na koje su poslanici 650 hiljada odobrili, samo nam je to žao: što ovim novcem nikoji nadziritelji mame obćine da svoje škole od crkve odkinu, jel podporu — samo takvima obećaju, a vierskim ridko i koja forintu pružaju nikoji poslanici tvrde: da se nepomažu u ozbilu siromašni učitelji, i da se riedko oni šalju na stranu koji se umjetnostju, i darovitostju odlikuju g. Schwarz želi: da se zakon pučki škola 38. 1888. god. u prigled uzme, što bi i mi rada gledali, da se razdor nesije medju gradjane, već pučke škole u ruki vierski ostave — s nalogom: da se po kalupu zakonitom izpravljat imadu — što kad bi nadzirali sadanji školni poglavice, koristno bi dilovali, dok sada njihovo dilovanje ponajviše neplodno ostaje, g. Varadyi se nedopada: što ima i taki knjigah škulski u koji ma se pridaju nauci — koji su cilovitosti ugarske protivni, to mi vierujemo, al samo se čudimo prvo što g. Varadya nije opazio — daje po domovinu mnogo škodnie, što u onima knjigama koje se u pomišani Škulah pod nadzorom ministarstva kuju i stampaju, i taki nauci pridaju, koji i pamet i srce pomute, pak neviernost, i potoj nečudorednost siju, drugo što je u mah na ustavnu Slobodu zaboravio pa kao izvikani slobodnjak ministarstvu proti ustavni savet podielio: da take knjige štamparskim zakonom progoni — mi ovde moramo pohvaliti g.

Tanarkya državnog tajnika: da je pravednii i po slobodu koristnii savet dao — kad je reko: da hrdjave knjige trieba s dobrima iztiskat. Alaj je malo ljudi koji bi znali slobodni i pravedni biti! nije manje predrasude gori nego doli u pučanstvu.

KUĆNI POSLOVI.

(=). **Novi-Sad, 5. Velj.** Znam da ćete se čuditi čestite moje „Bunj. i Šok. Novine“, odkud vami dopis iz N.-Sada, — ta rietki su tako, da ih i niema skoro. Ali to ne bi valjalo tako da bude. Mi smo braća. — Srbi i Bunjevci — a braća valja, da se i porazgovore. Pa zato vam evo počinjem ja dopisivati, — Biću istina vrlo kratak ovog puta — samo ću nješto o „Vili“ da rečem — ali se obećavam, da će moje knjige od sadana i češće i duže biti. Elem na stvar. Još u početku ove školske godine uzavrjela želja u braće, da se bolje oprijatelje i udruže i tako postade „Vila“, — istina tek o novoj godini našoj, ali opet nije ona prva vatra popustila. Šta je ciel „Vili“? Prie svega da se u materinskom — jer ovaj je svima nama svet — jeziku a samostalno vježba na polju nauke. Ali ako i ne važniji a ono i ne manji zadatak je „Vilin“ još i taj, da korisne knjige po narodu širi. Ovaka društva za rasprostiranje korisnih knjiga po narodu osobito bi nužna bila po krajevi, gdje Bunjevci stanuju i zajista ne mala bi zasluga išla onim čestitim prijateljima Bunjevaca, koji bi svom silom nastojali, da se u njihovom kraju takova društva obrazuju. A ne manje bi, ako ne još i više koristila javna predavanja — kao što se to ode u N. Sadu čini, i ako je lokal malo ne udesan za širu publiku — za prost sviet. Tijem bi se sviest u puku jako širila. Na dela braća Bunjevci, koji ste knjigu učili, pokažite se, koji ste dobru i naprjetku radi! Ali sam se ja udalio od stvari — htjedoh vam samo reći još, da valja i braća Bunjevci, koji su djaci, da se hvataju u kolo omladine: Vi koji ste u Baji imate „Pupoljak“ a i braća u Subotici mogu se udružiti, pa složno s nami napried, jer tako ćemo samo pobiediti zajedničkog neprijatelja našeg neznanost. Ali — iam sat est (već je dosta): drugi put više. *)

NOVOSTI.

— **Kalača, 28. Velj.** Štrepili smo sve ove zime — jel Dunav se trostrukim ledom pokrio — i nismo se ubojali, 26 i 27. Velj. počela je voda razti — led se kretjo i stajo — opasnost najveća se pokazala kod Uszoda, gdje je nasap i tako najslabii bio — sve se sile napele da se pogibel odbie al zaman led koji je 27. počo odilaziti uz Batjin zapne, i na toliko se nagomila da odtok bude pričen i voda na toliko uzrazte da se priko nasapa prilie, i kod Uszoda sa svim prodre, sva Šarköza pliva, samo se kruna drvetjah vidi — sela i varošice kano iz vode izrasla — silna šteta — ako i za kratje vrijeme voda na zemljišti ostane, a šta će onda biti ako je tu i vručina zatekne Kalača varoš buduć je nasapom opasana — dosad je van pogibeli? al smo od sveg svieta odieljeni — danas 1. og Ožujka ni pisma se na pošti neprimaju, jel nezna se

*) Dobro nam došli i nikad neotišli. A gdje ste vi Bunjevački djaci? dali će te se odazvati — takom plemenitom Pozivu. Al žalostna vam Bunjevka Majka ta vi neznate bunjevački, no rada bi vidio da me koji osramoti i pokaže: da je on prave bunjevke sin a ne kake privodkinje. Ured.

kakvim putem se može pošta odpravljati — lagjicah i čamacah trieba najprije pripraviti, jel što je bilo — to se u onih suhah godina razsušilo.

— **Izvadak iz popisa** od 1869. god. ugarska s Erdeljom ujedinjena ima ukupno 13.219,350 stanovnikah. Svake slidbe duhovni pastirah 17,515. Činovnika od ministeriuma da sela 34,262. Učiteljah veliki i mali 25,222. — Učenjakah 59,362. prokatorah 4.634. ličnikah 3,442. Babicah 5 089. patikarah 1316. niže 14 godinah ima dušah 2.167,568. muški 2.240,803. ženski ukupno 4.408.371. Zabavljaju se sa zemlje i vode proizvodom 4.391.583. — Svake vrsti zanatom 598,269. trgovinom 122,638. Svietovni i Svećenički zvaničnici 162,851.

— **Telegrafička kontrola** koji se brzopisom posluživaju — trieba jim znati : da uslid nove naredbe — na primku koja jim se predstavlja napišu čas uručenja brzovisti, jel drugie jim se Dopis neće pridati.

— **Ministarstvo** se brine, da se nepravde o novcaenju — nepočinjavaju, zatoje više svoji činovnikah, na prigledanje izaslalo.

— **U Lovišerčuju** 20. Velj. umroje židovski rabin kojije već 102 god. svojeg žića brojio.

— **Diete u igri obišeno.** U Egerszegu dieca malana igrajuć predstavlja preki sud — pak prinesu 6 godišnjeg razbojnika — birova odsudi na smrt, u mah ga dvojica uHITE metnu štrangu na vrat — vrh panjića, na jednu soju u štali obise panjić iztisnu iz pod noguh, i kad se počme siroto diete kopreat, drugi uteknu — jedan ipak očituje kod kuće šta se sgodilo al dok su roditelji dotrčali već je ditešce ugušeno bilo.

— **Veliko čudo.** Da nam je kogod pripovidio nebi povierovali, al smo već opetovano u novinah štili : da se u Rimu ozbilno bave time : kako bi križoborsku vojsku sklopili na obranu Pape iz sužanstva Talianskog. Nijeli dakle to nečuvano čudo! što taku laž učeni ljudi povierovati — i u novina prostirati ne sramese.

— **Talianci** teško će se dugo održat u Rimu — jel strašno kaljaju slobodu — prid licem sadanje vlade Svetina — ljudska kukavština predstavlja muževe u svietu katoličkom častjom obasjane — u najgrdnii oblici — pak tako rimske ulice sprovodno prolazi.

— **1869. god. mi se još nismo rodili** — al smo čuli : da je po svih ravnah i planinah glas prosut bio : ko da su duvne u Krakovu — jednu nesričnu svoju sestru niku Barbaru Ubrik tobože kinile, u to imeje stroga naredjena sudbena iztraga, koja je po sad izjavljenoj audskoj izreki pronašla : da je namastirska predstavica u svem poslu nevinna, buduć da je usamljeni zatvor te nosrične svietovnim i erkviniim poglavicom poznat bio al stanje njeno nije dozvolilo da se u obću ludnicu primisti.

— **Budimkinje junakinje.** Lane se budimske matere operle da se dieca njihova sa židovskom u škuli nemisaju, pre nekoliko dana je jedna budimkinja, nikog lonveda, domobranca u birtu tako izlemala, da je u begu spas tražio a sad dvie budimske gazdarice ministerialnog činovnika T. kojije naumio njihove sluškinje mamiti, doteka ju smetlama i donle mu kaput prašise — dok se brzinom noguh nije izbavio — nisuli budimkinje za emancipacitiju sazriale? — Ko one Aljmaške švabice koje su prije nekoliko godinah na jednom financu srce izkalile, što jim muževe sbog duvana oglobit pokušao.

— **Dalmatince** su dosad sjedne strane nimci a druge Taliani gnjetili. Ipak živalj narodni izkorenit nisu mogli — sad Dalmatinci istu : da se njihov mili jezik

u upravu i školu uvede i dostojanstva višja s narodnjaci popune.

— **U za Thiersa** ravnatelja postalisu ministarom vanjskim Favre, nutarnji Pikard, nastave Simon — vojnim Leflo, pravosudja Düfaure, morskim Pothouan trgovine Lambrecht gazdinskim. Ravey — od ovih petorica su kao poznati republikanci, jedan orleaništa, i jedan legitimista. Orleaništa su bivšeg Ljudevita Filipa kralja obiteli, a legitimiste Burboncem imenice grofu Chambordu vierni, i radi, svoje gospodare na francesko priestolje podignuti.

POGLED U VILAJET.

Francuskoj toj ranjenoj državi sad ponudjavaju žuć piti, ni poslednja žalostna čaša nehtihje mimoići. Prusi žele kao pobjednici u Paris unići, jel vele donle nemogu — Franceskoj i svem svietu pokazat : da su ovom slavnom narodu na vrat sili — ako neće u Parisu svoje pobjedne bariake razviti. Istina da okrutan čoviek rado kupa svoj nemili pogled u tužni suzah svoje žertve, istina, da je u pruskoj vojski još mnogo ljudi — koji nisu žepove svoje skupocinjem napunili, da svojim rodjenim darove odnesu, al prusom dobro bi bilo predomisliti: da se u sybilli točak i gori i doli okretje, pak kakoje 1870. prusu za rukom pošlo sve nimce pod svoj bariak izkupiti, tako može francesom 1880 poći da sve latince u jedan tabor izkupe, i nimcem ne milo za nedrago odvrte Francesi premako silno oruže iz Inglezke i Amerike dobivaju, i oružane čete uredjivaju, na umirenje su naklonjeni, jel uvidjaju : da neimaju muža koji bi sve narodno tielo životom zadahniti, i vojsku na slavobitne bitke voditi umio. Elsas će s gradom Belfortom i košto miluju kazat nimački dio Lotringe s gradovi Thionville i Saargemünde bez Metza — koja tvrdjava mora se u rovine obratit, zadržat prusi — a na naknadu ratni troškovah istu 2—3 milijarda a francesi obećaju jedan, vierovatnoje da će g. Bismarck na to pristat, jel je već globljenjem iz franceski gradovah više izcidio — pak se još i veledušnim pokazuje, jel od državna duga hoće s Elsasom i Lotringom 1¼ miliuna da na ramena nimačke primi. Čime, da će se veledušnost g. Bismarcka prisilit, pokazuju žalostne viesti franceski gradovah, koje nam odkrivaju, kako se žure nimci žepove svoje napuniti, ne samo vojne čete, već i pojedini častnici globe gradove — i stvari franceske u posed uzimaju, pa nimačkim trgovcem prodaju. Versailu — premda su ga od kako je Paris obsadjen uvik sisali — ipak, da se ti veliki gostiuh i svečanosti — buduć se Willim u toj varoši carem naslovio — dugo nezaboravi, iz sažalenja nisu miliun, već samo 300 hiljada franakah nametnuli. U ču mu je to najlipše što nimački novinari kad ovake žalbe nemogu zabašuriti, onda opisivaju neuljudne čine nikoji franceski činovnikah — koji su svoju milu domovinu, kad su je nimci gušili — porobili. U Bordovu već mal ako ni su glasali vrhu predloženi uvitah, i u tiski — koja ji je snašla i primili. Zatim će g. Thiers kao ravnatelj franceske krila svoja razviti, i staru svoju glavu naslovom „pacificator, izmiritelj“ nakititi. On veoma tvrdi da će vieran ostati republici — kojuje na kormilu našao al teško mu je vierovati : jel na važnia dostojanstva Orleansce uzdiže i na strane dvorove nji kao poslanike šalje — Sinovom pokojnog Ljudevita Filipa bivšeg kralja nije dozvolio u Bordo unići al to mu nesmeta što su u okolišu gdje su ji za poslanike odabrali — premdaji zakon iz franceske izključuje — tako nam se

čini da je Napoleonu više ovaj starac nego Rochefort nahudio — ove dynastie — (porikla) koje sad već pokušavaju — kojim bi se putem do prijestolja franceske uspeli — tako nam se pričinjavaju — ko sinovi — koji bolni krevet roditelja svojeg obkole, al ne da sažaljenje svoje dokažu, već da izvide — kakoće i kad će do veće baštine dostići; pod orleancem je franceska, i slavu i slobodu izgubila, istina da je na papiru sve imala, al da je nije uživala, to se posljednji dnevah Ljudevita Filipa dokazalo — jel ni sam parlamenat nije bio izraz domovine, a ovaj g. Thiers je čudan pacificator, jel od njega smo naučili: da ako mir hoćemo da uživamo — treba da smo od pete do glave oružani — od ono doba kada je on kormilom francuskim vlado — nastale su one silne vojske u Europi — koje će najposli sve blago građansko izisti. No al on umi tako ogledalo prid oči svieta staviti — u koje kad ljudi pogledaju misliće da se francesi u moru slobode kupaju, gradovne i okružne savete je opet u život pozvao — tko ga nebi zato pohvalio kada su ove republikanci razpuštali?

TRGOVINA I OBRTNOST.

Ne strani nije trgovina živahna — al ciena se održava, kupovci još nešto izčekivaju. U ugarskoj nutarnji promet, moro je zapeti, sbog strašnog blata, izliva vodah — podzemni — i poplavah iz riekah a izvoz najveće zaprike nalazi u nedostatnosti putevah, železnički šinah i vagonah, košto i neureda kod uprave železničke, takosmo razumili iz usta veletrgovca i narodna zastupnika g. Wahrmana.

Cinjenik Peštanski. Vuna. Ciena prošaste nedilje; prodanoje 700—800 m. češlj. s planine dvostrizne zimске, i litnje. **Svinji** Okolišni 27—29 n. bečk. tšk. 28—30 n. lakši 27—28 nov. za izvoz priprav 30½—33¼ n. **Ulje** platjanoje 21½—32 fr. konapl. ulje 26 fr. pogače 1 fr. 75 n. gorušičarke 3 fr. maža. **Mast** gotova 38 fr. u sadu za velj. 36½ fr. za ožuj. 36¾ fr. bez suda. **Okolišna** 35—36 fr. liepa 37 fr. Slanina Okolišna 29—30 fr. varoška 33—34 fr. **Šljive** bosanske 13 fr. **Srbske** 12 fr. stare 8½ fr. za prolitje bosans. 13—13½ fr. daju, **Vario** grašak 7⅞—7½ fr. sočivo 6—8 fr. grah 5 fr. 70 n. — 6 fr. vrlo se prodavao, grahorak, 4¼—4½ fr. car. m. muharika 4¼—4½ fr. proja 2 fr. 60—70 n. mak 12½—13¼ mirov. konapl. sime 3 fr. 50 n. 60 fnt. **Neučinjene kože** nimačke, volov 74—76 fr. krav. 78—80 fr. lakše 84—86 fr. divie 73—74 fr. suhe i soljene 40—41 m. djumručka — teleće samo za nutarnju porabu 6 fr. 25 n. par kože funtaške 40—45 fnt. 115—116 fr. nimačke 20—25 fnt. 114—115 fr. jabanske 30—35 fnt. 105—108 fnt. inglez gjon 102—106 kravie 150—160 fr. rapav, 155—165 fr. pittl. 150—150 fr. konjske 120—130 fr. teleć, 210—235 for. rapa 230—240 for. Blank prve 112—116 fr. druge 105—108 fr.

CINA RANE.

Pešta, 25. Velače. Žito. Banatsko. 83 fnt. 5 fr. 50—60 n. 87 fnt. 6 f. 15—25 n. tisansko, 83 fnt. 5 f. 55—65 nov. 87 fnt. 6 fr. 15—25 nov. Pest. 83 fnt. 5 fr. 55—65 nov. 87 fnt. 6 f. 20—30 nov. biogr. 83 fnt. 5 fr. 55—65 n. 87 fnt. 6 fr. 20—30 n. bačko. 83 fnt. 5 f. 50—60 nov. 84 fnt. 5 f. 65—75 nov. 85 fnt. 5 fr. 80—90 nov. 86 fnt. 6 fr. 10 n.— fr. — n. Raž 78—79

—80 fnt. 3 fr. 40—45 n. a car. maž. 3 fr. 80—85 n. Ječam 68—70 fnt. 2 fr. 35—75 n. c. m. 2 fr. 90—3 fr. 40 n. Zob 45—46 fnt. 2 fr. 25—35 n. c. m. 2 fr. 80—90 n. Kukuruz 89 fnt. c. m. 2 fr. 65—85 nov. Proja mirov. — fr. — n.

Baja, 25. Velače. Žito 83 fnt. 5 f. 37 n. srid. 80 fnt. 5 f. 27 n. Napolica 78 fnt. 3 f. 60 n. srd. 76 fnt. 3 f. 90 n. Raž 76 fnt. 3 f. 30 n. 75 fnt. vrd. 3 f. 20 n. ječam 66 fnt. 2 f. 20 63 fnt. 2 fr. 10 n. Zob 44 fnt. vrd. 2 f. — n. 42 fnt. 1 f. 90 n. Kukuruz 90 fnt. 2 fr. 60 n.

* **Subotica 25. Veljače.** (u subotu) U slid hrdjavog puta bioje dovoz na jučeranjim našim trgu ograničen. — Žito i kukuruz tražio se većma i davana je bolja cina no prijašnjeg nediljnog vašara, ječam i zob kupovana je po predjašnoj cini.

Vrime je vrlo ugodno, pa se odpočinje poljska radnja već raditi, najskorije novi piskovi koje je varoš od svoga pašnjaka (járása) po prodavala, u veliko se obdilaavaju, na kojimaće ako Bog da voće, vinogradi i dr. jako prtiti, kojim će naša varoš sa više hiljada godišnje obogatiti se. Dok je ovako pisak do sad ne plodan ležao.

NOVIE VIESTI.

Zagreb 24. Velj. Brzojav. Vlada naša potvrdila i obećala podporu za I. hrvatsku obću učiteljsku skupštinu. Slava! Društvo se porazdielilo u odsjeke t. j. odbore. Uz „Napredak“ izlaziti će uredno „Viestnik“ mahom sada, Koj će javljat rād centralnoga odbora. Sa svih strana velike Hrvatske dolaze nam pribrojke za didaktiku Komenskoga, našega praučitelja i uzgojitelja. Računamo i na Vas, milu nam braću hrvatsku preodunajsku. Ceterum: Škola je za sve narode: u toj se zrcali Spasitelj. S. K. F.

Bugarske crkve pitanje jošter nije riešeno. Carigradski Patriarha je htio Ekumeničkom Saboru predložiti, al na to Bugari nisu htili pristati, već su Tursku Portu molili: da Bugarski Sabor sazove, i ovomu uredjivanje njeve crkve povieri našto se Porta i odljučila kako to novie viesti potvrđuju.

Srbia zamolila je Carigradskog Patriara: da kršćanom u Turskoj narodne Biskupe šalje.

23. Velj. na večer zagrebčani svetčanosu pozdravili g. Matiju Mrazovića, kao Slavnog boritelja za obću slobodu svoje mile domovine.

Franceska republika od svih stranih vladah je kao zakonita vlast priznana. — Republikanci kane Napoleana bivšeg Cara pod kaznenu optužbu staviti.

Vürtembergski i Bavorski kralj Cara Willima na putuće pozdravit.

Belgijanci valjada se baš ne ufaju u stalnost mira, jel vojsku povećavaju.

U Americi Državni Načelnik na Audientii primioje Feniane koji su iz Anglie izagnani.

Autonomička Skupština sazvanaje na 9. dan Ožujka.

Visina vode Dunavske.

S Peštanskog Dunava led je srićno odplivao — srce jim dakle odlanilo — voda opada, jel se po Sarközu ko more razlila.

Poruke uredništva.

Subatica: G. M. Od davna vas čekam — i bratinski pozdravljam. — Baja: G. rodoljubu — želimo — da se snjime naš rod oprijatelj. — Rim: Što česće to bolje. — Futtak: Našem milom pjesniku — Veso nam uvijek bio.

BUNJEVAČKA I SOKAČKA VILA.

RUŽICI. *)

Liepo mi pjevaš, Ružice draga!
Za milom sestrom srdce te boli, —
Čim te na groblju vjetrića blaga
Dah ljubi, tugu da ti utoli . . .

I čim mi tužna gledaš kroz suze
Na hladnu njena mogilu groba;
Sjetjaš se sestre, koju smrt uze,
I tvog i njena djetinskog doba . . .

Iz tih ti suzah utjeha cvati:
Da mi još nisi po sve sirota;
„Majka ti živi“ ljubav nje prati
Njegovom te milom putem života.

Oh! ime „Majka“ puno je čara, —
Od meda sladja ljubav je njena, —
Nježna i brižna i puna žara,
Bdijuća stavno, ta svakog trenu.

Sve ti se mili majku uz milu,
Lahkše jad snosiš, radost je sladja,
Svo zadovoljstvo u nje je krilu,
Gubitak svaki ona naknadja . . .

Zato si Majku, žića svog vrelo,
Poštuj i slušaj mudre joj svjete,
Ljubi za vrijeme žića svog cielo,
Viek joj zahvalna dobro ko diete.

Ali oh! Ružo, smrtni smo ljudi,
Pak će ti majka morat umrieti,
Te će u svojih ledenih grudih
Svu svoju ljubav u grob odnieti.

Tko će ti onda velji gubitak,
U mjesto majke, moći naknadit?!
Tko će ti onda samotani žitak,
Ko ljubav njena, militi i sladiti?!

Spomena kraj tog, nemisli, gorka,
Da ti se želim dragim narinut;
Bit' ti u žiću tvojem podporka,
Ljubeć te svoje uz srdce privinut . . .

Te ljubav moja, da ti naknadi
Majčin gubitak, majčino milje, —

Pak da ti tvoju tugu osladi,
Te ti samoće bude zakrilje . . .

Oh! ne to, ne to, Ružice draga!
Još mi je jedna majka poznata:
Krasna, ta mila, dobra i blaga,
Slavna i častna, svačim bogata.

Ona nas hrani, njeguje, goji,
Ona nas svakim obsiplje miljem,
Ričju kad slatkom sbori il' poji,
I Slave svoje možnim okriljem.

Ovoj pram' majci, Ružice mila,
Bila ti majka il' ne u životu, —
Ljubavi svoje širi viek krila,
Te s grudih njenih crpi milotu.

U ljubavi toj slasti ćeš naći, —
Uz slavu majke slavnom se zvati, —
Uz savjet njen ti s' puta neš zaći, —
Uz srietju njenu sveg' ćeš imati . . .

Pak znaj mi jošte, Ružo milena,
Ta ne umire Majka nam mila,
Dok je na svijetu našeg plemena,
Dok nas šnjom veže ljubavi sila!

Ti Domovino! krasna i dična,
Ti si ta Majka mila, jedina;
Krasna, ta raju pravome slična,
Slavna, sa svoga roda vrlina!

Ružice! Majku ljubi tu više,
Nego li majku rodjenu tvoju,
Neka ti za nju duh tvoj viek diše,
Njoj duha snagu posveti svoju.

Na njenih slatkih punanih grudih
Za svega žića srdce si sgrievaj,
Ljubavju žarkom vierna joj budi,
Slavu u njenu pjesmice pjevaj.

A u tvoj dičan izgled nek kćeri
Sve nam se, roda, žurno ugleda,
O ljubavi svih, da se uvjeri
Majka, oprosti tudjinstva bieda.

Milanko.

*) Vidi pjesmu podpisom „R o z a“ u br. 19. nadometka Bunj. i Šok. Novinah.

PORUKE UREDNIČTVA.

Buduć mislim da svaki velecinjani Suradnik poznaje ono poštovano občinstvo, kojem smo naš List namirili zato držim: da se svaki vrh sebičnosti uzdigao — kad je svoje pero, ovom poštovanom občinstvu žertvovao, nije dakle tražio slave — jel ova se tude ne ženje, i nije žednio za nagradom jel ta se ovde nediehi, već je jedino obrazovanje Bunjevaca i Šokaca smatrao, uvieren sam indi: da se neće uvridjenim naći: ako ji liepo zamolim: prvo da ne šalju političke članke. Socialna pitanja, koja se po svietu danas razlažu vrlo su oštre naravi dočimje naša snaga veoma slaba — moglo bi se dakle sgoditi: da bi se i jedna ili druga žilica u našem tilu pod tim hervanjem prikinula a u našem položaju, košto svaka žilica trieba da život kripi — tako i najmanja ako uzmanjka, žiče znatno slabi; e dakle politiku će mo samo ovde obavljat kako nam se predstavlja u svojih dogadjajih. Moje poštovane Suradnike molim i prosim da sastavljaju poučne i zabavne članke, koji se vrzaju oko kućevnog života, i to osobito našeg narodnog žiča, takima nidra otvara pridaja traditua povesnica, pripovitke, dositnice zagonetke, dalje neka izvole naše poštovano občinstvo uvadjati u svakovrstne znanosti pa jim pripovidati i tumačiti što god je u tima za svaki razred naši čitateljah nužno i koristno — po puk zaslužno dilo bi obavljali i onda ako bi svoje zavičaje u starom i noviem dobu opisivali — pa to sve blagoizvoleli vršiti — u našem rođenom naričju u prostoj odori. Jel šta bi nam koristilo — ako bi takvi espap pripravljali koji bi valjda i na Londonskoj izložbi narod prodičio — al naše občinstvo toga ukusa nebi imalo: da nas zato pohvali, niti bi tolikim novcem razpolagalo da nam espap kupi — učimo i u ovom načinu od židova: on uvižba kake šare miluju i hoje u onom selu u kom se nastanio, pa take nabavlja, i ljudi sve naramkom vuku espap iz njegova dućana pa se on i pet šest puta u Pešti okrene, dok naši trgovci — koji svoje izložbe po parižkom žurnalu opravljaju sa svojim espapom ostare.

To smo već davno izjavili, da bi radostno primali dopise koji se virskog školskog občinskog žiča doticaju, al naravno u obliku u kom se ni jedan bližnji nesmutjiva. Vila će običajno i na sjajni dvorovi proslavljenih pjesnikah pokucati — nebil joj koju krasnu pismu povirili — da ji po Bunjevačkim svietu raznese al na tom putu nemože zaboraviti da je iz puka izrasla — pak će uz stare i nove palate i siromakah kolibe pohadjati, njeno srce nemože se puka da odciepi. Bogataši se mogu tako oblačiti — da je sve od glave do pete sjajno, pa u tom se još i prisvlačiti, al mi siromasi moramo biti zadovoljni i s onim biserom koji se od stakla pravi — dok nestečemo toliko blaga da i onaj kupiti mogli budemo — koji se u dubljini mora lovi. Istina je da je veća slava onog koji već gradju meće, i na zvonik krst uzdiže, al tko temelj zidja, tim se hrabri — da će na njegov rad stati tko začme sgradu zidjati — veća je slava na javnom polju se boriti, pa ili pobjedu izpriti — oli u junačkoj borbi većoj sili podleći, al nije manja cina i vrlina junake stvarati — čete sklapati — koje će narodni život od propasti obraniti. Da je nama na ovom polju na kojismo bojazno stupili samo briga o svojem životu, to bi mi znali u koju trublju valja zatrubiti, da se sjajno kolo okolo nas izkupi — al nama je teška briga o životu našeg roda, tomu tražimo šta bi ga uzbuditi, okripiti — tvarno i duševno oplemeniti i obogatiti moglo. — I u ovoj brigi nije nam

teško ako će mo i o Abeciji početi. — Samo neka nas naš rod razumi, šta nam je o tom brige: — ako drugi s visine znanstvene nas kao neučene smatrali — i prizirali budu — mi se donle nećemo penjati dok nevidimo da nas rodjeni sliditi mogu, šta bi nam koristilo na planinu osamljenim se uspeti. Neizbrojene sam od svojih članakah u košar pobacao, to moraju i suradnici činiti, al nebojmo se da će se to neplodno izgubiti, to će biti najpodobnii gnoj za one druge, koji će stostručni plod doneti.

Urednik.

UČITELJ SA SLOVNIČKOM ČITANKOM U ŠOKAČKO BUNJEVAČKOJ ŠKOLI.

Hleptimo i nujnim glasom uzdišemo za kraljestvom prosvite. Uzdišemo jerbot smo primerom izobraženih narodah osvistjeni i osvidočeni, da samo u kraljestvu prosvite čine se divna dila i sveobći napridak. Gdi sunce prosvite širi svitlost svoje blagodati, tu svitlost pridobiva tminu, znanje glupost, a izobraženje prostotu.

Mi svaki dan napetim pogledom motrimo, kako drugi narodi svitlom zdrava i izobražena razuma dižu se vrhunca istine i znanja, gdi se otvaraju vrata mudrosti i sriće; dočim mi baš protivno kanoti neosvistjeni ležimo pri zemlji neznanstva vezani vezom nehajstva.

Neznanstvo jest gladna kći nehajstva, koja nam proždire imovinu i sve, te sljedstveno nas vodi u propast, ponor kukavštine i crna siromaštva. Gdi vlada propastno nehajstvo, tu neima srićonosne obuke, uzgoja i nauka; a gdi nije nauka, tu neima okretnosti, vještine niti znanstva; a gdi neima znanstva, tu neima izobraženosti, a u nedostatku tomu niti oblagorodjenja srca i uma, dakle niti blagostanja. Vi umni Muževi miloga nam naroda, kao i vi neizrodjeni sinci šokačko-bunjevačke majke!! Znajte! to su nam životni i glavni zadatci koji pripadaju našoj strogoj odgovornosti. Tu dakle nije drimajući pustiti ruke u krilo te se nebrižno osloniti na slučaj sreće, već umom i svjetlom utvrdjene istine triba, da si sdušno tražimo našim silam primjereni cilj; a zatim, da odlučno uzmemo u ruke zgodna sredstva, koja nas k cilju vode. A sredstva, koja nas sigurnim korakom k uzvišenomu cilju, t. j. do boljega stanja i sreće dovesti mogu brojimo imenito škole, najme pučke škole, koje su zasnov i podmet višje obuke. A te škole triba da budu valjano uređene, te poleg zahtiva naprednoga duhu, da budu strukovne, vrstne i valjane.

I. Valjanost pako sastoji u valjanih školskih knjigah, koje su udešene prama duhu vrimena, narodnim potribam i razmjeram. Takove samo knjige pružaju nam sgodnu pomoć i podpuno jamstvo k žudjenom napridku. U tom smislu imala bi biti naša „Slovnička Čitanka“ uređena tako, da su joj stvari, i to od svake jezgra medju sobom u nekakovu savezu. Gradivo t. j. štiva (štivenja tribalo bi, da su sistematično razredjena, i iz svakoga predmeta samo najpotribnije i za život koristne stvari nacrtane.¹⁾

Nu, naša je Slovnička Čitanka baš bez upitnoga sistematičnoga reda nedostačno uređjena. U noj je sve porazbacano i nesložno. Indi triba, da učitelj svemu na dostači i sve valjano u savez i sistematični red prinese.

Sad uzmimo samo u ruke tu našu „Slovničku Čitanku“ i vidimo u kakvom su redu uređjena štiva. Evo

¹⁾ Vidi „Napredak“ br. 11 i 12 od g. 1870.

prirodopisna štiva započimlju se u 15. štivu „Ptice pèvice.“ — Odtud priskače se na štivo 27. „Ptice selice.“ Zatim na 47. „Lip hrast;“ tek 60. „Gnjezdo.“ A tako je porazbacano i nesložno kod povjestnih štivah, kao i kod svih ostalih štivah te knjige. Ako se dakle učitelj drži kao pijan plota toga redovita štiva, s tim u pojmenomu krugu ditce prouzrokuje metež i kida se vez pojma kod porazbacanih predmeta. A tomu se daje doskočiti, ako učitelj štiva (predmete) po svojoj vrsti u sistematični red stavi, te takvim redom predaje i obučava. A tomu lipu pomoć pruža knjiga „Tumač,“ koja svim našim učiteljem prid oči stavlja slideće opridiljenje :

U I. politju :	U II. politju :
I. Za mekaničko čitanje :	
Štivo : 1. 7. 11. 21. 25. 26. 30. 103. 104. 105. 106. 116. 37. 41.	
2. Za slovničko vižbanje :	
„ 2. 5. 14. 16. 18. 22. 35. 43. 44. 49. 53. 63. 64. 100. 39. 42. ¹⁾ 101. 102.	
3. Za pismene sastavke :	
„ 4. 9. 23. 29. 45. 59. 94. 108. 109. 110. 112. 113.	
4. Za zemljopisnu obuku :	
„ 38. 51. 65, 66. 67. 84. 80.	
5. Za obuku u povisti :	
„ 33. 36. 85. 86. 87. 88. 89. 91. 92. 93. 95. 96. 97. 98.	
6. Za obuku u prirodopisu :	
„ 15. 27. 47. 48. 60. 61. 62. 69. 70. 75. 78. 111.	
7. Za obuku u prirodoslovju :	
„ 56. 8. 57. 19. 81. 82.	
8. Za vižbanje pametovanja :	
„ 3. 6. 13. 17. 20. 24. 28. 31. 10. 12. 32. 40. 46. 52. 53. 55. 68. 34. 54. 72. 73. 74. 75. 76. 68. 71. 77. 83. 99. ²⁾ 79. 80. 107.	

II. Valjanost škole sačinjava zorna obuka, da što dite u Čitanci uči, da mu se odmah u slici narisano i pridoči. Dite obično mnogo više tomu viruje, većom pozornostju sluša a s dopadnostju u glavu si prima što očima vidi. Suhoparno samo čitariti ili govoriti o predmetih, koje dite nevide a potom i neshvatja, jest slipo tumaranje i jalovost neshodne i suhoparne obuke. — Indi, obuka da urodi šrićonosno željnim plodom, neobhodno triba sve, koliko je samo moguće zorno (szemléltetve) i to analitički obučavati.

Kanogod zemljopisne obuke na zemljovidu; isto tako i sve ostale učbene premedete (o živinstvu, bilinstvu i rudstvu) triba ditcam pridočiti zorno u slikah, te narisati i nacrtati shvatljivo poučno i zanimivo, da si tako ditca videći utvrde pojam o predstavljenih i čuvenih predmetah.

N. p. Evo zorna obuka prirodopisa u Čitanci na

¹⁾ Slovnička vižbanja moraju biti u suglasju sa I. i II. člankom „vižbah u jeziku“ prvo politje, a sa III. i IV. člankom drugo politje.

²⁾ Tumač za sva — pridavati se imajuća štiva; i to : jeziko — sastavoslovne, zatim zemljopisno — povistne, kao i prirodopisno — prirodoslovne struke, na temelju Prve slovničke čitanke u drugom razredu katoličkih glavnih i trerazrednih pučkih učionah za učitelje, pripravnike, prijatelje i sve podupiratelje narodnoga napredka u obće, a za učeću se mladež napose, olakšice i jednoličnosti nauka radi, praktičkim načinom jednostavno i metodički priredio Armin Koričić. Ovu valjanu knjigu, svim našim šokačko-bunjevačkim učiteljem priporučujem što najvećma. Može se dobit u Zagrebu. Knjigotiskarna Dragutina Albrechta.

temelju 15 štiva, gdi se govori o „Pticah pèvicah.“ Tu je prvo s hodnima i jednostavnima pitanji upoznavati ditcu s pojedinimi česti koje ptice, n. p. „gla, kljun, vrat, prsa, hrbat, rep, dva oka, dvi noge, i dva krila, a tilo joj jo perjem pokrito.“ Zatim zorno ih upoznavati u narisanih slikah prvo u Čitanci s nalazećimi, te već kano poznatimi pticami : kano lasta, juričica, slavka, žuto-perka, češljugarka, žutavoljka, pastirica, crljenča, zeba i grlica. Odtud je sad prići na ptice dosad u Čitanci nečuvene dakle detci i nepoznate, kano : „Svrakoper bilovrati muhar, drozd, kos, bilorepka, slavulj, crvenrepka, palčić, liraš, velika sènica, dugorepa senica, plazica, ševa, zimovka, čizak, krstokljun, kugara, škvorac, svraka, kreštelica, puzavac, futać, medosas, bregunica, lastavica, kozodoj, grlica, vuga, strnadka, grdeljac, tkalica, tangara, rajka, kukmač, pènica, i. t. d.“

Isto tako zorno triba ditci pridočiti i ostale životinje, kao i k bilinstvu i rudstvu pripadajuće predmete, te valjano jim označiti njihovu korist ili štetu, — osobito kod bilinstva, koristne i otrovne biline valja dobro ditcom upoznati.

A to sve učitelju lipo ide za rukom, ako se sve to ditci u pučkih učionah zorno na narisanih slikah pridstavlja, te zanimivo i shvatljivo pridaje, t. j. obučava.

A i te slike triba, da su u sistematičnom redu naslikane i o školskoj stine (zidu) postavljene.

Ima u nikih naših šokačko bunjevačkih školah sa slikami knjiga, tako zvana „Der Auschaunngs Untericht in Bilden,“ — pak podpisom nemačkim. Nu ta knjiga nije dostačna, — nije shodna našoj školi, nego je neobhodno potrebito obškrbiti i providiti naše škole sa slikami i to označenim podpisom našega jezika,¹⁾ da tako prvim pogledom kako učitelj, tako i ditca po podpisu spoznadu pridstavljenn sliku.

(Sliedi.) Stjepan Vajević.

BUDIMO ZADOVOLJNI S ONIM STALIŠOM U KOJIM SE NALAZIMO.

Dosadi se kralju dalje ljude izpitivati; no daje zapovid svojim dvorjanicima da se potražu svi oni ljudi s kojima je on divanio tečajem putovanja svojeza, ujedno daje i zapovid, da se svakojega posebna želja točno izpuni.

Prvi je želio blago i bogatstvo! Kralj tomu čoviku u onoj občini u kojoj je stanovao daje u obilnosti zemaljah, a da si zemlje timara i obradivati može, dobio je dobre konje, krave volove i ostala koja su potribita za gazdaluk.

Potlim nadarenja na godinu dana sastane se kralj sa tek spomenutim sad već veoma imućnim čovikom, ter mu govori : no čoviče, ti koji si nedavno veoma siromašan bio, a sad svaka u potpunosti uživaš, jesli sad zadovoljan? Mili moji čitaoci što mislite? što biate na ovo pitanje odgovor?! Bog me nisam sad još ni toliko koliko sam bio prije : dok sam ubog bio. Dok sam siro-

¹⁾ A takove slike mislim mogu se dobiti u Zagrebu, i to shodnije bi bilo, ne u knjizi, već u pojedine slike, da tako učitelj pojedine doneše u školu samo onu sliku, o kojoj misli ditci govoriti; te dočim ju je ditcom upoznao, da ju u školi o zid obisi, da ju tako ditca potlam i sama razgledaju, o njoj misle i bolje se utvrde. A to nevelim bez uzroka; jerbot triba znati, da je ditije oko željano sve viditi najedanput, pa kad mu se sve slike razastru i on se gledom nasiti, potlam ona slika ni mu je zanimiva, a potom mu se onda i neprima.

mašan bio, živio sam brez mnogo manje brige no sad; sad tek vidim s kakvom se neprilikom teče blago, sad vidim koliko kvara, koliko neprilikah ima onaj koga je Bog bogatstvom nadario. Ovdje ga kućani, sad sin, sad kćerka a kadšto još i majčica svaki privari. Sin krade na duvan, a kadšto i na vino, pa to ne koju krajcaru, no mu se (kadšto) i 5-a i 10-a ruki prilipi; A gdi se može odli-piti 5-a? u mijani! U mejani se izopija momčad, pijana momčad se potuče, iza tuciva bude rešt; daj mi ga se sad otcu sina iz verigah izbaviti. Otac je bogat, a to zna poglavarstvo — čest i poštenje iznimkom — ona ga vu-če, pravo ima kad može daj mi se sad plaćati, pak ne-harnika iz sužanstva izbaviti.

Kérki ne trebaju sad kanoti prije dok smo siro-mašni bili skute, no sad se nosi svila, pak da je dost sa-mo jedna haljina svilena, to još onda i pomoz Bog! al ona veli : ako od mene siromašnia može imati jednu, on-da ja najmanje moram 2 il tri imati. Treba noćom ići na prelo i divan, e a ovamo se nosi žito i kukuruz, tu se peku kolači, tu je igra, tu su gajdaši i tamburaši, a to sve nebiva zahman; ako siromašnia odnese koji klip ku-kuruzah, to onda moja nosi osmak! ako siromašnia od-nese šččicu brasna?! moja nosi 10! A ni gajdaš, ni tam-buraš neće zabadava svirati, i njima ide plaća; a to sve-ćom stranom sve na moj račun ide. Evo gle ova se pris-pete imućnom čoviku od svoje družine! A ovamo ga i Bog kaštiguje poradi izopačene družine, sad s ledom, sad vodom, sad pako vatrom! — Oh tek sad uvidjam da sam u siromašnom stanju svojem mnogo sretnii bio nego sad! Kano siroma, pribivao sam u malenoj kućarici, u kojoj me nije nitko uznemirljivao; crnim sam se kruhom hrani-o, no na ovaj nepadaše toliko suzah, kanoti na veoma bili s kojim sad obilujem! — Baš ni malo nebi mario, da mi se vrati siromaštvo, al s njim i priašnji pokoj koji sam uživao, prem ako sam kadšto i nezadovoljan bio. I ja bi onda mnogo sretnii bio.

Drugi je želio raznoverstne i izabrane jedjece! Dobro reče kralj : ti ćeš imati jila najizvrstnija, a da ti stim bolje teći jilo imat ćeš i dobroga vina. I zbiljam obi-lovao je prie spomenuti čovik u tek spomenutoj vrsti. Pak što mislite? jel pokraj toga zadovoljan bio? ni naj-manje. Jednoć kad ga upita kralj? imali dosta fini jist-bina? odgovori : imam! Mislio sam da ako budem imao sjaset jila, da ću bit sretan, a tek sad vidim, da ne! jer se evo od onoga vrimena svaki dan tako rekao pri je-dem, a iza toga što je naravnije, no bolest. Prie sam se-mo za groznicu znao. A sad Bog bi ji znao koliko me muće. Vidim sad da je i zbiljam izvor proždrlivosti neza-dositljivost. Dobro je bilo kad što gladovat, no sad toliko bolovat!!

3-i si je želio nerad i brezposlenost! i ovoga želja bi izpunjena; poleg bo naredbe kraljeve, premda nije radio ipak je imao u izobilju svaka! Potlim jedne godi-ne, dojde i k ovom kralj pak ga upita : jeli sad zado-voljan? Naš mu čovik odgovara da nije, ter veli : Sad potlim dosadne dangube uvidjam : da je dobar marljivi rad i trud. Dok sam poslovao, dok sam se trudio i mučio, dan iza dana pak jedva sam opazio da je došao i Gjur-gjev dan, a gle sad, sad mi je svaki dan jedna cila go-dina; neznam od dosadnosti čega bi se prihvatio.

Čvrtom koji kovač biaše dosadi se zanat, taj je silom goso htio biti. Kadgod bi vidio pokraj sebe projti koga gospodara, vazda bi se načemerio, tad bi običajno uskliknuo čemernim glasom, gle toga tepeca, kako se širi

po sokaku, amo kako sam se ja znao skolah kaniti, sad bi i ja mogao biti gospodar, pak bi na misto čekica s pa-licom po sokaku se mogao šetati. Ne tako pobro reče ovomu kralj : ti si od današnjega dana gospodar; sve što ovaj čini to od današnjega dana možeš i ti činiti. I zbil-jam naš kovač postade lovac, otidje u beč, hodao je po isti hercegovi palaćah, misto čekica s palicom se je ski-tao, nehajajuć ni za kuću, ni kućiste; sina su mu poleg kraljevske naredbe drugi odevali, sin mu je išao u skolu na tudj džep, s jednom ričjom : on biaše godinu dana ne-meš t. j. veliki goso, a pokraj toga se latio i fiskalluka, ne biaše od njega u selu većega mudriaša, a kano nemeš mogao je i u tudje poštenje dirati, nije imao niko ga koj bi mu zapovidao; hjo ali i kod ovoga projde godina, i kovomu dojde kralj pak kanoti ostale, i ovoga zapita : jeli zadovoljan?! Ako je tko nesritan bio, a ono sigurno naš kovač, dok je poleg naredbe kralja goso bio, nise je uljudno vladao, svakoga je vridjao izmedju onih koji mu prije nakloni biaše, ovi pak misleć u sebi gled ti kuka-vice, ta ovaj je nama prie konje podkuivao, ovaj je sna-mi baratao a sad od kako je u beču bio uzdigao je nos kano. . . čekaj malo kukavico sinjo mi će mo ti pokazati tko si ti, i zbiljam mu svakom s godom i prilikom gospo-darstvo njegovo na nos nabacivaše, a ovomu veoma ogor-ća život što ga pak veoma nezadovoljnim činjaše i to na toliko da je ostavio ono misto u kojem je stanovao, eto daklem kovač ne biaše zadovoljan. Pašić.

(Slidi.)

GAZDALUK.

PLODAN BAŠTARLUK.

Kako prusi ume zemljište ukoristit, po zelju koje se za kujnu proizvodja? Šparga u Erfurtu računa-juć funtu 25 n. donese na jutru 600 fr. na što i radnje i troška malo se obratja, a u Brandeburgu ista Šparga fnta po 20 n. u jednom piskovitom jutru naplodi 270 fr. a broskva cvetaća Karfiol u Erfurtu načisto van sraga troška 420—450 fr. Krastavci na jednom jutru u Brandenburgu proizvodjeni iz veće daljine u Berlin prinašani na čisto 1050—1080 fr. ren u Rastattu jutro 350 fr. prihodka donese, ni se jedanput sgodilo: da je tko jutro zem-lje kupio — pak cienom rena jedne godine izplatio. Luk u pfalzu već prije 20 god. na jednom jutru 520 fr. metnio je gazdi u žep, u obće uzimaju da zelje na četvero kut-nom fatu 25 n. dakle na jutru 400 fr. donese. Al to se razumi sve o glavnoj sitvi — jel koje se medjutim, i posli siju — te prinašaju — zakupni — portiinski — i radinski novac. Baštari u okolišu Berlina računaju prih-od na 1 fat 75 nov, do jedne forinte, dakle austrijsko jutro 1200—1600 fr. baštaru donese, zašto ovi uza svu skupoću — iz jednog jutra pošteno svoju obitel izdrža-vaju — a nikoji — još dišto i steku, k ovomu moramo dodati: da u Šarközu — blizu Dunava poznajemo jednu Slaviansku obćinu u kojoj ljudi vrlo ume svakojako ze-lje a najboljma luk, žuti grah i kupus proizvoditi, i zais-to mnogi novac pazare za ove stvari samo je falinga što su već prije dok su pod spajilukom bili vrlo zakrljali, i mnogi tako osiromašili da se nikako neznadu oporaviti — dopalisu rukuh nemili ljudi — koji strašnu kamatu žele na zajmljene novce, pak siromasi muće se da što izrade te verovniku plate, da se tako znadu uztegnuti od vina, na koliko su revni u poslu te bi skoro do boljeg stanja stigli.